

Από την Αΐντα στον Αρη Βελουχιώτη

Στο νέο βιβλίο του **Μίμη Ανδρουλάκη** πρωταγωνιστεί ένας παράξενος καθηγητής που η κρίση μετέτρεψε σε πόλο έλξης των «ανησυχούντων αστών»

ΜΙΜΗΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ
Δύο μόνο δάκρυα

Εκδόσεις Πατάκη, 2016, σελ. 432, τιμή 17,70 ευρώ

ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΠΕΚΟΥ

Τον καθηγητή Κωστή τον συγκλονίζουν αποκλειστικά «τα πάθη που συνδέονται με τους μεγάλους τριγμούς της Ιστορίας». Πλην όμως η Ιστορία (έτσι, με κεφαλαίο) είναι γεμάτη και από «διασκεδαστικές αφηγήσεις κι ανέκδοτα». Και αυτά, ασφαλώς, ενδιαφέρουν τον ώριμο καθηγητή Κωστή. Σε τέτοιον μάλιστα βαθμό που μπορεί να καταπτήσει κουραστικός από τα πολλά ενδιαφέροντα πράγματα – τα μεγάλα και τα μικρά ή και τα ασήμαντα – που ξεστομίζει και συνδέει κατά συρροήν. Κι αυτό γιατί – κατά τα φαινόμενα – όλα μπορούν να συνδεθούν στο μυαλό του, καμία σύμπτωση δεν μπορεί να είναι τόσο αθώα όσο δείχνει, ασχέτως αν ο ίδιος αναγνωρίζει – έχοντας μελετήσει εμβριθώς τα κατάστιχα του παρελθόντος – την πανουργία αλλά και τη βίαιη μεταστροφή της Τύχης.

«Ο σοφότερος Έλληνας»

Ο πρωταγωνιστής στο νέο βιβλίο του Μίμη Ανδρουλάκη υπό τον τίτλο *Δύο μόνο δάκρυα* είναι, καταπώς λέμε, ένας παράξενος τύπος, με το ένα πόδι στη φιλολογία και το άλλο στην ιστοριογραφία, είναι ένας ακριβολόγος αρχαιολόγος εν πάση περιπτώσει και – όπως μας πληροφορεί εγκαίρως ο αφηγητής – είναι «ο σοφότερος Έλληνας δια-

νοούμενος». Ο ίδιος ταυτίζει τον εαυτό του με τον Έλληνα ιστορικό της Ρωμαϊκής εποχής, τον Πολύβιο, που καταγόταν από τη Μεγαλόπολη της Αρκαδίας, εκείνον δηλαδή που υποστήριζε την αντίληψη για την «κυκλικότητα» της Ιστορίας (και πάλι με κεφαλαίο). Βέβαια, ο καθηγητής Κωστής

νούσε. Οι πολλοί και απανωτοί «Κύκλοι» στους οποίους εμπλέκεται αυτός ο «Δειπνοσοφιστής» της μπουρζουαζίας – διάφορες καλοστεκουμένες ή υψηλότατες συντροφικές, διάφορα προηγμένα επιμορφωτικά σεμινάρια –, σε συνδυασμό με τα πνευματικά και προσωπικά

Στα «Δύο μόνο δάκρυα», όπου κυριαρχεί «η μελαγχολική αίσθηση της Ιστορίας», ο συγγραφέας συνδιαλέγεται ποικιλοτρόπως με τα προηγούμενα βιβλία του: τον «Κόκκινο κάβουρα» (2013), την «Αλέγκρα» (2014) και το «Ταξίδι μέλιτος» (2015), δηλαδή, αντιστοίχως, με την Αριστερά, τον Ελληνισμό / Φιλελληνισμό και τον Βενιζελισμό

ερημίτης ήταν. Αλλά επέληθε η κρίση (ναι, η δική μας ατέλειωτη κρίση) και τον μετέτρεψε «σε πόλο έλξης και εξομολόγησης των ανησυχούντων αστών».

Τα τελευταία χρόνια είχε πέσει στην παγίδα μιας κοινωνικότητας που τον ξεπε-

του αδιέξοδα, θα τον οδηγήσουν στην εξαφάνιση. Όσοι εξακολουθούν να διαβάζουν την πεζογραφία του Μίμη Ανδρουλάκη, σημαίνει ότι και αρέσκονται σε αυτό το υβριδικό είδος που στην περιπτώσή του έχει πλέον παγιωθεί και το έχουν πλέον συνθησί-

κατά κάποιον τρόπο. Ιστορία, επικαιρότητα, πολιτική, οικονομία, γυναίκες, Κρήτη. Επομένως, το να επιχειρήσει κανείς να καταγράψει λεπτομερώς το πλήθος των προσώπων – τόσο των πραγματικών όσο και των επινοημένων, πολλά εκ των οποίων βασίζονται επίσης σε άλλα πραγματικά πρόσωπα – καθώς και τις επιμέρους ιστορίες που ενσωματώνονται σε ένα αρκούτως πυκνό βιβλίο, θα ήταν άτοπο.

Το όποιο ενδιαφέρον εντοπίζεται πάντα στο νέο (και ενίοτε απίθανο) υλικό που θα επιστρατεύσει ο ίδιος για να σχολιάσει το παρόν της Ελλάδας και του κόσμου. Αξίζει όμως να τονισθεί ότι στα *Δύο μόνο δάκρυα*, όπου κυριαρχεί «η μελαγχολική αίσθηση της Ιστορίας», ο Μίμη Ανδρουλάκης συνδιαλέγεται ποικιλοτρόπως με τα προηγούμενα βιβλία του: τον *Κόκκινο κάβουρα* (2013), την *Αλέγκρα* (2014) και το *Ταξίδι μέλιτος* (2015), δηλαδή, αντιστοίχως, με την Αριστερά, τον Ελληνισμό / Φιλελληνισμό και τον Βενιζελισμό.

Η ιστορία της «Αΐντας»

Δύο είναι, εν προκειμένω, οι ιστορίες που ξεχωρίζουν, όσα ακριβώς και τα δάκρυα του τίτλου. Τα τελευταία παραπέμπουν (μέσω του Πολύβιου) στον Σκιπίωνα Αιμιλιανό Αφρικανό τον Νεότερο και στην καταστροφή της Καρχηδόνας, σε μια «στιγμή που συμπυκνώνει το ιστορικό δράμα της ανθρωπότητας», όταν ο νικητής ταυτίζεται με τον ηττημένο, αλλά και με το περρωμένο των «μεγάλων λαών» που δεν είναι τίποτ' άλλο παρά μια «εναλλαγή ανόδου και πτώσης». Η πρώτη ιστορία, για να επιστρέψουμε στους βασικούς πυλώνες της αφήγησης, είναι αυτή της «Αΐντας», της όπερας που παραγγέλθηκε στον Βέρντι ώστε να συμπέσει με την πανηγυρική τελετή των εγκαίνιων της Διώρυγας του Σουέζ, «της μεγαλύτερης επένδυσης στην ιστορία της Μεσογείου». Αυτό, βέβαια, δεν συνέβη ποτέ επειδή «τα πάντα συνωμότησαν» για την αναβολή της πρεμιέρας, «τα πολιτικά, τα οικονομικά, ακόμα και οι ερωτικοί ανταγωνισμοί». Το βασικό όμως είναι ότι η ιστορία της «Αΐντας» έχει εξ αρχής ελληνικό χρώμα (την εννοούμενη ο Δρανέτ Πασιός-Παυλίδης) και εγγράφεται σε ένα πολύ συγκεκριμένο πλαίσιο που αποδεικνύεται διαχρονικό, αυτό της «διαπλοκής» και των «μαύρων χρημάτων».

Ο καθηγητής Κωστής προβαίνει μάλιστα σε έναν (μάλλον υπερβολικό) συσχετισμό ανάμεσα στην Αίγυπτο του τότε και την Ελλάδα του σήμερα: «Χτίστηκε μια γιγάντια οικονο-

μική πυραμίδα – αντεστραμμένη, όχι όπως του Χέοπος – με δανεικά και κατέρρευσε. Μια παγίδα χρέους που μετέτρεψε την Αίγυπτο σε αποικία – κυριολεκτικά κτήση των δανειστών της, των Βρετανών». Και δεν παραλείπει ο καθηγητής Κωστής, σχολιάζοντας τα τρέχοντα, να επικρίνει οικονομολόγους όπως ο υιός Γκάμπριελ ή ο νομπελίστας Τζόζεφ Στίγκλιτς και να κάνει μια διάγνωση για τον οικονομολόγο Ιωάννη: «Η Φαντασίωση Ανωτερότητας και Παντοδυναμίας μετέτρεψε τον Ιωάννη σε θύμα αυτοεξαπάτησης και εξαπάτησης». Εντάξει, δεν είναι και τόσο δύσκολο να καταλάβει κανείς σε ποιον «Ιωάννη» αναφέρεται.

Τσιριμώκος - Βελουχιώτης

Πάντως το πλέον ενδιαφέρον κομμάτι του βιβλίου, το οποίο θα μπορούσε να είναι και ένα αυτόνομο έργο, είναι αυτό που τιτλοφορείται από τον Μίμη Ανδρουλάκη «Καλό ξημέρωμα, Ηλία! – Καλό δρόμο, Αρη!» και υποτίθεται ότι το έχει γράψει ο καθηγητής Κωστής. Πρόκειται για «μια παντελώς άγνωστη ολονυχτία του Αρη Βελουχιώτη με μίαν απρόσμενη προσωπικότητα λίγο πριν από το τραγικό του τέλος, την άνοιξη του '45». Ο συντοπίτης του Θανάση Κλάρα, ο Ηλίας Τσιριμώκος, ο καλύτερος ρήτορας του ΕΑΜ, ο «προοδευτικός αστός», ο «Βενιζελογενής σοσιαλιστής», επιχειρεί να εξηγήσει στον πρωτοκαπετάνιο του ΕΛΑΣ, γιατί πρέπει να επιδείξει αναμονή, μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας, και να μην κηρύξει νέο αντίρρηση. Κάπου εδώ αναδύονται όλοι οι καημοί του ίδιου του Μίμη Ανδρουλάκη.

Βασικός, η ιστορική ρήση Βενιζελισμού και Εαμογενούς Αριστεράς (βλ. Μακεδονικό) αλλά και το σημερινό τέλμα της σοσιαλδημοκρατικής επιλογής ή της ριζοσπαστικής αριστερικής επιλογής (όπως το εξετάσει κανείς). «Πώς μπορείτε να θάβετε γενικά τη βενιζελική παράδοση, όταν η μεγάλη πλειονότητα στην κοινωνική βάση του ΕΑΜ είναι βενιζελογενής;» αναρωπιέται, μέσα σε έναν σκοτεινιασμένο αλευρόμυλο, ο Τσιριμώκος προ του Βελουχιώτη. Και λίγο μετά του λέει πως, μετά τη Βάρκιζα, «ζητείται η νέα διαλεκτική Αριστεράς και προοδευτικής φιλελεύθερης παράδοσης». Εικάζει κανείς, προχωρώντας σε εύλογες συνάψεις, πως το ίδιο «ζητείται» και επί των ημερών μας. Δύσκολο, πολύ δύσκολο, τουλάχιστον στην ημεδαπή όπου η αντίστοιχη κυβερνώσα Εαμογενής Αριστερά φαίνεται να ενδιαφέρεται περισσότερο για τη «διαλεκτική» της με την Εθνικιστική Δεξιά και (εσχάτως) την Εκκλησία της Ελλάδος.

Δύο είναι οι ιστορίες που ξεχωρίζουν, όσα ακριβώς και τα δάκρυα του τίτλου, στο νέο βιβλίο του Μίμη Ανδρουλάκη